

נושאים בעלון

צפיה לגאולה.
שנתת חינוך.
אליהו הנביא.
שופרו של משיח.
ברכה על מלך
המשיח.
חמורו של משיח.
בית המקדש
השלישי.

מתוך סדרת הספרים "לב המועדים"

עלון לב המועדים

הלכות והליכות בענין

"צפיה לגאולה - שנתת חינוך - ומלך המשיח"

יודעים באיזה שעה הוא יבוא בינתיים מתעסקים בכל צורכי הבית ומכינים הכל לשבת אבל אין מסיחים דעת מהאורח כך צריכה להיות הצפיה למשיח שיכול לבוא בכל רגע ואף שכל אחד מתעסק בענייניו אבל אין להסיר דעת מבואו (מרוך הרב ש"ך בשם הח"ח הובא בשמושה של תורה).

איך מחכים למשיח

להמחיש הדבר על ידי משל לחולה אנוש היודע כי רופא גדול צריך להגיע לבקרו כדי לתת לו רפואה למחלתו, והרי הוא יושב וממתין וכל נקישה בדלת גורמת לו להתרגש ולחשוב הנה הרופא הגיע ולמרות שהרופא מאחר הוא עדיין מצפה וממתין מתי יבוא ולא מאבד תקווה אלא אדרבה ככל שעובר הזמן הוא חושב לעצמו עכשיו בודאי יבוא (המשיח ר' יחזקאל לוינשטיין בשם הח"ח).

עוד עצה על ידי למידת עניינים הנוגעים לקדשים ולבית המקדש כי מזה מלבד מה שידע באמת מה לעשות כשיבוא בית המקדש על ידי זה תתעורר אצלו הצפיה למשיח (בשם הח"ח).

שותף בבנין בית המקדש

האדם צריך לצייר בנפשו שאם היו באים אצלנו ואומרים לנו שמחפשים תורמים לבנות את בית המקדש, וכי לא היינו רוצים להיות שותפים בבניה, אפילו להשית רק לבניה אחת היינו משתדלים בכל כוחנו, ובלבד שיהיה לנו חלק בבניית בית המקדש כל אחד כפי יכולתו ואם כן יש לדעת שבכוחנו לעזור לבניית בית מקדשנו ולא על ידי כסף וכדומה אלא על ידי שיתקן כל אחד עד כמה שיהיה אפשר לו בענין העבירות שגרמו לחורבנו (החפץ חיים בשמירת הלשון ח"ב פ"ו).

בכוחנו להביא את הגאולה יותר מדורות הקודמים

מובא שר' חיים ויטל אמר בשם האר"י פעם אחת שאלתי למורי איך אתם אומרים שנפשי היא מעולה כ"כ, והרי קטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אנו מגיעים לעקבו, ויאמר דע כי גדלות הנפש אינה תלויה כפי מעשה האדם רק כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאוד בדור הזה שקול ככמה מצוות בדורות

צפיה לגאולה

"אמר רבא בשעה שמכניסים אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עיתים לתורה... צפית לישועה הסמ"ק (מ"ע א) כתב שצפית לישועה הוא בכלל עשרת הדברות וכלול ב"אנכי ה' אלוקיך".

הצפייה מביאה את הגאולה

"שאלו אבותינו את הקב"ה ואמרו לפניו ריבוננו של עולם שמא אין חזרה לבנים אמר להם אל תאמרו כך יש דור שהוא מצפה למלכו מיד הם נגאלים שנאמר (ירמיהו לא מז) "ויש תקווה לאחריתך נאם ה' ושובו בנים לגבולם" (ילקוט שמעוני איכה תתקצ"ו).

יותר משאנו רוצים שיבוא המשיח רוצה הוא לבוא, אמנם הוא לא יבוא אלא אם כן כל ישראל יתכו ויצפו (חפץ חיים חיי ופעלו).

דברי הרמב"ם כל מי שאינו מחכה לגאולה הוי כופר בתורה
הרמב"ם בפירוש המשניות (פנהרין פרק י היסוד ה"ב) מבאר שבכלל ה"ג עיקרים הוא צריך גם לחכות לו ולאחבו ולהתפלל לבואו ולא זו בלבד אלא כל מי שאינו מחכה לביאתו ככופר בתורה (רמב"ם מלכים יא א).

והגרי"ז מבריסק היה מדייק מהרמב"ם כאן שמחדש לנו כי לא רק מי שאינו מאמין בגאולה כופר הוא אלא אפילו מי שמאמין בגאולה אלא שאינו מחכה לו הרי הוא כופר (הידושי הגרי"ז החדשים סימן פד).

הגלות מתמשכת בעבור שלא מתאבלים על ירושלים
היעב"ץ"ן כותב שעוון זה שלא מתאבלים על ירושלים כראוי דיו להארכת הגלות והיא בעיני הסיבה היותר גלויה וחזקה לכל השמדות המפולגות הגדולות הנוראות.. אשר מצאנו בגלות בכל מקומות פזורינו.. לפי שיצא זה האבל מלבינו בהיותנו שוקמים בארץ שכחנו את ירושלים (סידור בית יעקב דיני תשעה באב ח"ו מז).

צפיה למשיח צריכה להיות כמו הצפיה לאורח שהזמן לשבת

הצפיה למשיח צריכה להיות כמו הצפיה לאורח שהזמן לשבת כשמגיע יום שישי יודעים שהוא צריך להגיע בכל רגע אך לא

הראשונים כי בדורות האלו הקליפה גוברת מאוד מאוד עד אין קץ משאין כן בדורות הראשונים.

ביאור אחר: אע"פ שאנו קטנים מאבותינו הרי ידוע שהקב"ה מצרף לכל אחד זכותו וזכות אבותיו ואנו "כנגס הרוכב על גבי הענק" שהוא רואה ומביט יותר למרחוק (ח"ה).

חיובים שחייבים בהם במיוחד בזמנים אלו לצפות יותר לישועה מבואר בנמרא בשבת (לב, א) ששואלים לו לאדם בשעת הדין ציפית לישועה וזה היה אפילו בזמנים שלפנים, וכל שכן כהיום שאנו רואים שנתקיים כל מה שאמרו חכמים במשנה בסוטה והסימנים בפרק חלק א"כ בודאי יש לנו לצפות לישועה בב"א (ליקוטי הלכות סוף סוטה בהערה).

להזדרז בתשובה (זכור למרים פרק ד) ובפרט כשיש צרות ודאי שיש חיוב לחזור בתשובה בצרות של חבלי משיח החיוב גדול יותר (חומת הדת פרק יג אגרות ומאמרים 10).

לימוד קדשים הלכה למעשה כיון שלפי כל הסימנים שנתנו חז"ל אנו עומדים ערב ביאת המשיח אי לדידי צייתי גדולי ישראל היה להם לסדר חיבורים בעיני הקודש והמקדש (הסכמה לספר יד רמה) וכך אמר הח"ח לבנו שאע"פ שהראשונים לא התעסקו כל כך בלימוד קדשים כיון שאינו נהוג בגלות אבל אנחנו שאנו קרובים לגאולה על כל פנים יותר מהם עת לעשות לה' לברר הכל הלכה למעשה (קיצור תולדות חיינו נב).

שנאת חינום

כל זמן שיש שנאת חינום אפילו שיהיו כמה מצוות אי אפשר שתבוא הגאולה (היד"א בספרו תורת אנך איוב פ' כג).

סיבת החורבן

מקדש שני שהיו עסוקים בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חינום ששקולה שנאת חינום כנגד ג' עבירות ע"ז ג"ע ושפיכות דמים (יומא ט, ב ירושלמי יומא א א).

הטעם בחומרת שנאת חינום ששקולה כנגד ע"ז וגילוי עריות

ושפיכות דמים

לפי שבכל עבירה יש תחילה וסוף כגון אכל נבילה או טריפה האכילה היא התחלה והסוף כשמסיים את האכילה וכן בכל עבירה, מה שאין כן השונא את חבריו בלבד ששכח רגע שחושב עליו ושונא אותו עובר על לאו דאורייתא ש"לא תשנא את אחיך בלבבך" ולכן הוא כל כך חמור (חפ"ז חיים קונטרס אהבת ישראל עמוד נו).

טעם אחר: לפי שדבר זה גורם לכל העונות של בין אדם לחברו דהיינו מחלוקת, לשון הרע, רכילות, אונאת דברים ועוד (ח"ה אהבת ישראל פרק ב).

מהו שנאת חינום

שנאת חינום אין הכוונה ששונא את האדם ללא כל סיבה אלא

אפילו עשה לו דבר רע ושנאו נקרא שנאת חינום

מקור לדבר שאף שיש סיבה מוצדקת אסור לשנוא את חברו מרש"י בשבת (לב, ב ב"ה שנאת חינום) על דברי הגמרא מימרא על שנאת חינום כתב רש"י "שלא ראה בו דבר עבירה שתהא מותר לשנאותו ושונאו" והיינו שנאת חינום הפשט בלי התר אף שיש לו סיבה.

הטעם שאדם שונא

שנאה מחוסר בטחון שהכל

מהקב"ה: השנאה באה על האדם בגלל חוסר בטחון כי אם היה מכיר ומאמין שאין אדם נוקף אצבע למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה לא היה שונא את חברו ואם שונאש את האדם שעה לו משהו רע או מזיק לו, יוצא שאין מכיר שהכל בגזרת שמים, וממילא מי ששונא את חברו ולא משנה מה חברו עשה לו נחשב שינאת חינום כי בחינם הוא שונא אותו אחרי שהכל משמים (הנאון מוילנא זצ"ל באבן שלמה פ"ג ב, ח"ה קונטרס אהבת ישראל עמוד סא).

ביאור אחר: שנאת חינום היינו "אהבת עצמו" ולכן הוא שונא את זולתו (סבא מקלם זצ"ל).

ביאור הדבר באם שנים מוצאים מציאה זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה ועל ידי ריב מתפתח שנאה ביניהם, אבל אם

הנהגות של גדולי ישראל בציפתם ואמנותם לבוא מלך המשיח

בגד מיוחד לקבלת פני משיח

בפי העולם שגור שהחפ"ז חיים הומין אצל החייט בגד מיוחד שאותו ילך לקבל את פני המשיח, ולא זו בלבד אלא בכל מסעותיו נמל עמו אמתחת קטנה בה צרר את הבגד המיוחד (בספר גילוני אפרים על מסכת שבת דף לא, א כותב ששמע מהנאון רבי הלל זקס נכד הח"ח ששמעה זו אינה מדויקת ואינה מקובלת במשפחה). דבר זה מסופר גם על הבבא סאלי שהורה להכין בגד מיוחד לשם קבלת פני משיח.

נוסח הזמנה לחתונה

היו מגדולי ישראל שהיו כותבים בהזמנה החתונה תתקיים א"ה בירושלים עיר הקודש ת"ו, אמנם אם משיח צדקנו לא יבוא חלילה עד אז תהיה החתונה בעיר זלובין (בחתונה שהתחתנו צאצאיהם של האדמו"ר הזקן בעל התניא ושל רבי לוי יצחק מבארדיטשוב).

שני המוצאים איש ואשה או שותפים בכל נכסיהם הרי שאין שום נפק"מ בעיניהם מי המוצא ולא יתכן שנאה בגלל זה, ואם כן יוצא שכל השנאה בגלל הרצונות של האדם וממילא אם הוא שונא את חבריו זה בחינם כי חברו אינו אשם אלא הוא לא שלט על רצונותיו.

ביאור אחר: באופן טבעי אין סיבה לעורר שנאה בלב האדם כל הסיבה הרי זה כגפרור שנדלק לרגע ואחר כך נכבה, אבל אם הגפרור נוגע בחומרי דליקה או בפצצה או יכול להרחיב הרבה, כמו כן בענין זה אם לא מושרשת שנאה כלפי זולתו אין הסיבה יכולה לסבב שום פירוד כי כל כעס אחרי כמה רגעים יחלוף אבל כשיש לאדם שנאה על חברו אפילו בלי שום סיבה, הרי זה כארנו מלא חומר נפץ וחומרי דליקה שכל סיבה שהיא אפילו הקטנה ביותר יכולה להתפתח ולהיות מדורה גדולה. ולכן זה נקרא שנאת חינם לפי שבאמת אין כח בשום סיבה לסובב שנאה קבועה ואמיתית אם לא ששונא את חבריו בחינם ורק על ידי זה נתפס אחר כך שנאתו (ספר דרכי מוסר).

תנאי כדי שיהא מותר לשנוא
מותר לשנוא כשראה אדם עובר עבירה, ויש אומרים שרק אם התרה בו קודם (רמב"ם הלכות רוצח פרק יג הלכה יד).

דעת החזו"א (יור"ד סוס"ס ב) שבזמן הזה שאין מי שיודע להוכיח כראוי, לכן אין התר לשנוא את הרשעים שהרי רק אחר תוכחה מותר לשנאם.

איך לתקן שנאת חינם
ראשית כל צריך להסיר את השנאה מליבו ואז יטהר נפשו מעון שנאת חינם שיוכל אח"כ להתוודות על העבר ויתכפר לו (ה"ח בספר אהבת ישראל פרק ה).

ב. ירגיל עצמו לדון את חבריו לכף זכות ובכל מעשה שעה האדם יחפש עליו זכות שאולי עשה בשגגה או אולי כבר התחרט וכיוצא בזה וממילא תסור השנאה בלבו, וכן יזכור מאמר חז"ל (אבות פרק ב) "אל תדון את חבריך עד שתגיע למקומו".

אליהו הנביא

יש אומרים: שאליהו הנביא יבוא קודם המשיח יום אחד (עיין ערובין מג, א), **ויש אומרים:** שיבוא ג' ימים לפני המשיח (פסיקתא מדרש) והיינו בגאולת בעיתה אבל באחישה יבוא יום אחד קודם (כתר המלך).

זמנים שאליהו לא יכול להגיע
מובטח להם לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורה (מור רצה, מג"א א), **ביאור:** מפני שלא להטריח את הבריות שעוסקים בצורכי שבת (רש"י פסחים יג, א ד"ה מפני). **ביאור אחר:** מפני שמניחים צורכי שבת והולכים להקביל פניו (קובץ שיעורים אות נד).

קבלת פני אליהו
כולם הולכים לקבל פני אליהו הנביא כשיבוא לבשר על הגאולה (רש"י הובא בדרישה או"ח רצה ב, מחיצת השקל שם משנ"ב ס"ק ד).

ברכה בראיית פני אליהו: בראיית פני אליהו יש לברך "שחלק מחכמתו ליראיו" (עיין שו"ע או"ח רכד ו).

שופרו של משיח

שופר של המשיח הוא מהקרן הימין של האיל של יצחק ובשופר זה עתיד הקב"ה לתקוע בשעת קיבוץ גלויות כדכתיב "ביום ההוא יתקע בשופר גדול" (פרקי דר"א סוף פרק לא).

מי יתקע בשופר

יש אומרים: שהקב"ה בכבודו ובעצמו יתקע שנאמר (זכריה ט יד) "וה' אליהם יתקע והלך בסערות תימן" וכך אומרים בתפילת העמידה "תקע בשופר גדול לחרותינו".

ויש אומרים: שאליהו יתקע בשופר, דהיינו משיח בן דוד אליהו וזרובבל יעלו על ראש הר הזיתים ומיד יצווה את אליהו הנביא לתקוע בשופר (מדרש מעשה דניאל מובא באוצר המדרשים).

ויש אומרים: שיעמוד זרובבל ליד אליהו לימין משיח וכן דוד וזרובבל יתקע ובני תימן נוהגים לומר לאחר התקיעות בר"ה כמא דשמעון קל שופרא הדין, כן ייתי זרובבל בן שאלתיאל ויתקע בשופרא רבא וכו' [תשובת רב האי גאון הנקרא על הישועה].

ברכה על מלך המשיח

כשיקבלו את פני מלך המשיח יברכו ד' ברכות, ברכה ראשונה "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו" לפי שמלך המשיח יהיה חכם גדול (רמב"ם תשובה פ"ט ה"ב שיהיה חכם יותר משלמה, ובמדרש תנחומא תולדות יד כתב שיהיה יותר ממשח).

"ברוך שחלק מכבודו ליראיו": כמו שמברכים על ראיית מלך ישראל (שו"ע רכד ח).

"ברוך חכם הרזים", **והטעם:** שבודאי יהיו שם ס' ריבוא ישראל" (עיין שו"ע רכד ח).

"ברכת שהחיינו", לפי שיהיה שמחה גדולה בראייתו (שו"ת מנחת שלמה סימן צא ה).

בית המקדש השלישי

זמן היבנותו: יש אומרים: כי בית המקדש העתיד יבנה עוד לפני ביאת המשיח (ירושלמי מעשר שני פ"ה ה"ב); ויש אומרים, כי קודם יבוא המשיח ורק לאחר מכן יבנה בית המקדש (רמב"ם מלכים פ"א ה"א וה"ד). במה דברים אמורים, בגאולה ד"בעתה", אבל בגאולה ד"אחישנה" הכל מודים כי קודם יבוא המשיח ורק לאחר מכן יבנה בית המקדש.

מי יבנה את בית המקדש

יש אומרים: שבית המקדש השלישי ירד בנוי ומשוכלל מהשמים שנאמר (שמות פ"ז ע"ג רש"י שם) "מקדש ה' כוננו ידיך" (רש"י ר"ה ל, א ד"ה לא, סוכה מא, א ד"ה א"ג, תוס' שבועות פ"ו, ב ד"ה אין בנין, ריטב"א סוכה שם, תוס' ראש שם ועוד).

ויש אומרים: שבית המקדש השלישי יבנה על ידי עם ישראל (מאירי ר"ה ל, א שם, סוכה שם), וכך כותב הירושלמי (מגילה פ"א ה"א) כשיתעוררו הגליות ויבנו את בית המקדש משמע דס"ל שעם ישראל יבנו את בית המקדש.

ויש אומרים: כי מלך המשיח הוא זה אשר עתיד לבנות את בית המקדש (רמב"ם מלכים פ"א ה"א, וכן מבואר ויק"ר פ"ט ו, מדר"י"ג א ועוד).

ביאור ב' השיטות: שאין הכוונה שירד בנוי מהשמים אלא הכוונה שהקב"ה יסייע מאוד לבונים עד שיבנהו דרך נס ופלא (תפארי" בועז פ"א אות א).

ביאור נוסף לקיים את שתי השיטות: שבית המקדש השלישי יבנה על ידי אדם הכוונה את גשמיות הבנין, וכוונת המדרשים שירד מהשמים היא על החלק הרוחני שירד משוכלל מן השמים כירידת הנשמה אל תוך הגוף וכירידת האש של מעלה אל תוך האש של מטה (ערוך השולחן סוכה שם, רמח"ל בספרו משכני עליון).

מקום היבנותו

יש אומרים; שהמקום אשר יבנה בית המקדש השלישי יהיה

בדיוק במקום אשר בו נבנה בית המקדש השני.

ויש אומרים: כי מקומו יהיה רחוק מהעיר ארבעים וחמש מיל לצד צפון (רש"י בבא בתרא קכב, א ד"ה ואנב).

ניתן להשיג בבית המחבר

לחצונית והארות ולתרומו

ג'לג' דאג'ד' 5 אלעד 052-7668608

לקבלת חשבונית במייל:

lev17382@gmail.com

הטעם שלא מברכים שחלק מחכמתו ומכבודו בברכה אחת: לפי שאין חותמים בשתיים מלבד מה שחכמים החשיבו כאחד (מנחת שלמה ח"א צ"א כז, שו"ת תשובה מאהבה ח"ב רלו).

מקדימים ברכת חכמתו לכבודו, והטעם: לפי שחכמה יקרה מכבוד (אורחות חיים).

שמות מלך המשיח

שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן... ושמו של מלך המשיח דכתיב (תהילים עב יז) "יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו" (פסחים נד, א).

למשיח יש ארבע שמות ר"ת משיח ואלו הן משיח שילה ינון וחינינה וי"א מנחם בן הזקיה רמוז למנחם (סנהדרין צח, ב, הגר"א קול אליהו ד"ה מה). יש אומרים: שיש לו שמונה שמות, ינון, צמח, פלא יועץ משיח אל גיבור אביעד ושלוש (כל בו ק"ח).

משיח נמצא בכל דור

בשו"ת התם סופר (ח"ו צח) כתב שכל דור יש צדיק המוכן מאת ה' לגאול את ישראל והוא עצמו אינו יודע שהא עמוד לכך ובבוא הזמן יערה עליו הקב"ה את רוחו של משיח הטמון ונגזר למעלה עד בואו.

חמורו של משיח (סנהדרין צט, א)

בפרקי דר"א (פרק לא) כתוב שמשיח יבוא והוא רוכב על החמור. נברא בין השמשות: החמור והאתון שנבראו בין השמשות, והוא חי שית אלפי שנים.

הטעם שיבוא על חמור: לפי שכך הוא מידת ענווה וממנו ילמדו כל ישראל דרכי ענווה (רש"י זכריה ט"ז ד"ה ורוכב, אברבנאל שם).

טעם אחר: להראות שאין ישראל זקוקים לסוסים ולרכב (רד"ק זכריה ט"ז).

טעם אחר: רוכב על חמור בא לרמוז שבזכות התורה שנקראת חמור על שם יששכר שהיה עוסק בתורה ונמשל לחמור דכתיב (בראשית מט יד) "יששכר חמור גרם" יגאלו ישראל אף אם לא תהיה בידם זכות של שאר המצוות ויחשבו כעני (אליך רוממות אל תהלים צד ח השני הביא ביאור זה מזהור).

היכן נמצא חמורו של המשיח

אברהם אבינו מסר את החמור ליצחק, יצחק מסר יעקב, יעקב העביר את החמור ללוי שיצא לחזר על הגרנות לצורך איסוף מעשרות, לוי העביר לקהת, קהת לעמרם, והאחרון שהובא אליו החמור היה משה רבינו שקבל אותו מאביו עמרם וכשעלה להר נבו למות שם עלה על החמור והשאיר אותו על הר נבו ושם הוא רועה עד ביאת המשיח (מדרש תלפיות).